

10. MUNCKHOF, P. VAN DEN, 1979. De gevolgen van ruilverkaveling Overloon-Merselo voor de flora en fauna van het Zwartwater en het dal van de Loobeek. (In voorbereiding).
11. PRIESTER, H. DE & G. VAN DER VELDE, 1973. Amfibieën in en om de Vijfheerenlanden, een aanvulling op het Vierde Herpetologisch Verslag. De Levende Natuur 76, blz. 244-250.
12. IJSSELING, dr. M.A. & dr. A. SCHEYGROND, 1977. Wat is dat voor een dier?

Summary

Observation of *Rana arvalis* Nilsson were made at five localities in the northern and middle sections of the province Limburg (Netherlands). Of each locality the more important characteristics of vegetation have been mentioned, as well as the times at which breeding activities took place.

Since *R. arvalis* and *R. temporaria* sometimes share the same breeding waters, the author deals extensively with the characteristics of the egg clumps of *R. arvalis* and with the differentiations between both species.

INVENTARISATIE VAN DE ROEK (CORVUS FRUGILEGUS) IN LIMBURG 1979

J.M.P. UMMELS,
Essendijk 15, 6243 BH Geulle

Inleiding:

Bijna honderd jaar geleden werd de Roek gezien als een vogel die nuttig werd geacht voor de landbouw en de houtteelt. Als zodanig genoot hij dan ook bescherming onder de toenmalige wet van 1880 en later onder de vogelwet 1920. Deze bescherming werd aanvankelijk in de nieuwe Vogelwet 1936 gehandhaafd; echter dit duurde maar kort, n.l. tot 1943. Men plaatste hem toen op de lijst van voorwaardelijk onbeschermde vogels. (art. 3 Vogelbesluit 1937).

Pas in 1955, bij het tot stand komen van de Jachtwet, deelde men hem in onder de rubriek "schadelijk wild".

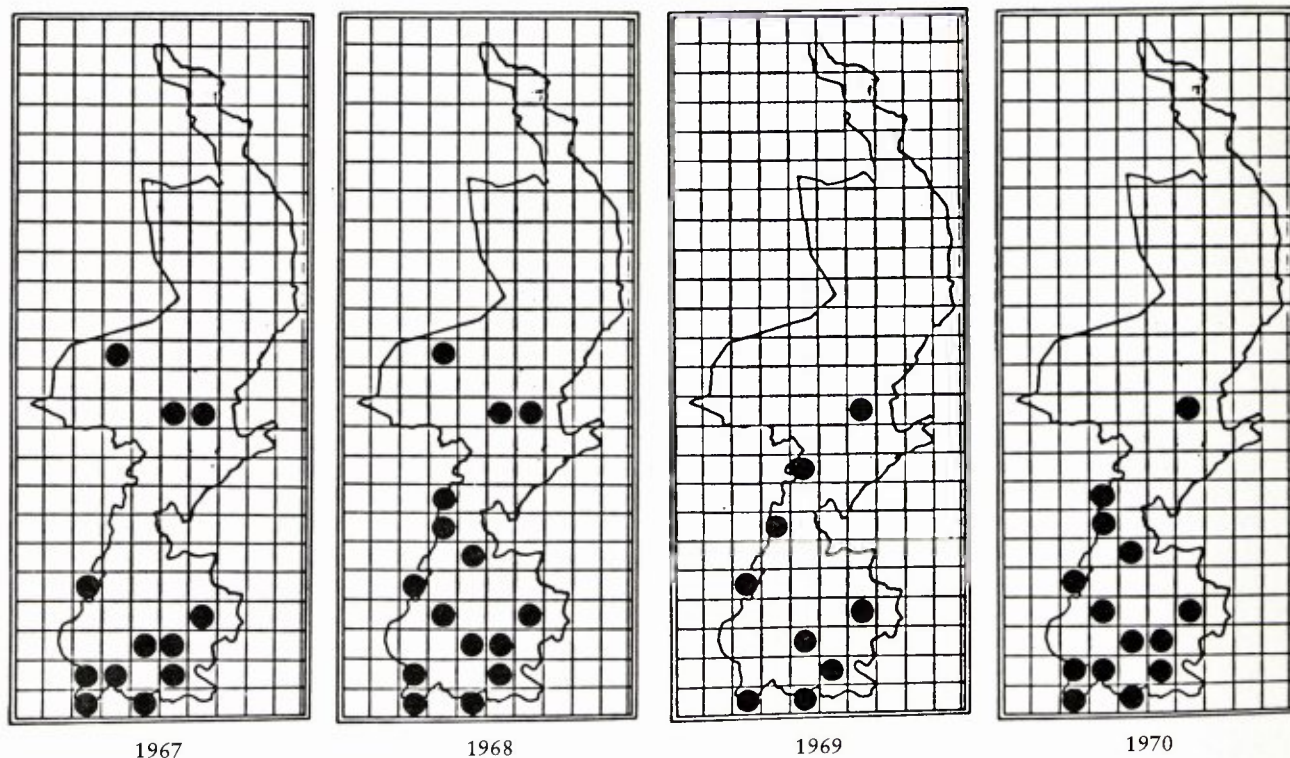
Dit betekende dat hij automatisch uit de Vogelwet 1936 viel en als gevolg hiervan het hele jaar bejaagd kon worden.

Het zal U dan ook niet verbazen dat het nederlands roekenbestand de laatste 25 jaar met ongeveer 80% achteruit is gegaan. Ten opzichte van 1967 bedroeg de afname in 1970 25%. In de provincie Zeeland was de achteruitgang liefst 100%. De laatste roeken broedden daar in 1967 (FEYEN 1970). Deze achteruitgang is voor een belangrijk deel te wijten aan vervolging. Het speciaal in de broedtijd geconcentreerde afschot en de nestverstoringen hebben een fatale invloed gehad op de roekenstand, temeer daar de roek slechts een gering reproductievermogen heeft, n.l. 10%. Opzettelijke vergiftingsen hebben zeker een rol gespeeld bij de achteruitgang, terwijl onopzettelijk vergiftiging en kappen van bomen (vermindering van de broedgelegenheid) daaraan ook sterk hebben bijgedragen (FEYEN 1970 conclusie). Gezien deze enorme achteruitgang, de betwifelde „schadelijkheid”, alsmede het geringe reproductievermogen van de soort, heeft men tenslotte in 1977 de wettelijke status van de roek opnieuw bekeken.

Mede naar aanleiding van eerder genoemde cijfers, heeft men besloten de roek gelijk te stellen met de bonte kraai (*Corvus corone cornix*). Dit besluit, dat 10 aug. 1977 van kracht werd, biedt de roek het gehele jaar wettelijke bescherming. Om enig inzicht te krijgen van de invloed van deze beschermende maatregel, hebben we dit jaar alle roekennesten in Limburg gesteld.

Tellingen:

Afgelopen 50 jaar zijn er verschillende roekentellingen geweest.

Geografisch overzicht van het Roekenbestand in Limburg van 1967 t/m 1970.

Elk blok stelt een oppervlakte voor van 5 bij 5 km.

- In 1924 telde men in Limburg 5600 roekennesten. Dat was op Gelderland na het grootste aantal van alle nederlandse provincies. Dit aantal was volgens VAN KOERSVELD nog veel te laag.
- In 1936 telde men in Limburg 7075 bewoonde nesten. Dit was ongeveer 18% van de nederlandse roekenpopulatie. Alleen al in de kolonie van het landgoed Geijsteren (gem. Wanssum) telde men al 2.000 nesten en in het kasteelpark Eijsden 509.
- De telling in 1944, die onder supervisie van KLOOS stond, is vrij volledig geweest. Dat jaar constateerde men in diverse nederlandse provincies een

achteruitgang. Zo ook in Limburg. Men telde dat jaar hier 4.269 nesten; dat was ca. 9,5% van het nederlandse totaal.

- Dit percentage bedroeg bij de laatste telling van FEYEN in 1970 nog slechts 6,5%. Het aantal nesten dat men toen nog in onze provincie telde was 659.

Dus sinds 1944 een daling van meer dan 80%.

In de jaren '67, '68, '69 zijn geen uitgebreide tellingen geweest. Onderstaande tabel geeft een overzicht van bovengenoemde jaren, in zoverre dat er cijfers bekend waren.

De aantallen zijn gemiddelden van de tellingen. Het

is mogelijk dat heel in het begin van het seizoen meer of minder nesten in een kolonie zijn.
(Roeken maken speelnesten, die later weer afgebroken worden)

Verklaring van de letters bij "Boomsoort":

B — Beuk
P — Populier
E — Eik
Es — Esdoorn
El — Els
K — Kastanje

L — Linden
S — Spar
Pl — Plataan
I — Iep
Be — Berk
N — Noten

Plaats en nadere aanduiding:	Blok nr.	Boom- soort	1967	1968	Jaar: 1969	1970	1979
Born; kasteelpark	60-31	B	—	12	—	7	—
Echt; Aasterberg	60-12		—	—	12	—	—
Slagmolen	60-12	P	—	—	6	—	—
Eijsden; kasteelpark	61-48	Es E N	x	x	x	49	19
Geulle; Brugweg (N)	59-58	P	x	x	x	19	37
Gronsveld; Ryckholterbos	61-38		—	—	—	9	—
Savelsbos*	61-38	E Es	35	33	—	11	—
St. Geertruid; Moerslag*	62-31	E	35	—	—	50	—
Gulpen; Diepenbeek	62-33	P	x	x	x	8	—
Ingber	62-33	E	—	—	—	6	—
Hoogcruts; langs weg naar Noorbeek	62-42	E Es	23	x	x	155	140
Horn; kasteelpark	58-43	Es I P	16	4	—	—	—
Heerlen; Imstenraderbos	62-14	S B E	42	36	—	—	—
villa Freeling	62-14	Pl	—	—	—	—	5
Ter Worm	62-14	E	x	x	x	x	—
Holtum; naast voetbalveld**	60-21	P	—	—	—	—	29
Meerssen; park	62-11	B	—	—	—	4	—
Geuldal (0)	62-11	E Pl	—	—	—	10	—
Nederweert; Rijksweg	58-21	P	5	7	—	—	—
Nijswiller; kerk	62-33		x	x	x	x	3
klooster	62-43	E Pl B	x	x	x	36	47
Obbicht; Schipperskerk	60-31	P	x	x	x	x	33
Roermond; Minderbroederssingel***	58-44	L	—	—	—	2	—
Wilhelminasingel***	58-44	P	4	12	8	7	—
Willem II	58-44	K	2	2	2	2	—
Stadswei	58-44		3	1	1	—	—
de Weerd	58-44	P	5	—	—	—	—

Plaats en nadere aanduiding:	Blok nr.	Boom- soort	1967	1968	Jaar: 1969	1970	1979
Roosteren; Hoekstraat	60-21	P	—	—	—	28	—
Lanterdijk	60-21	P	—	10	—	12	33
Sittard; Stadsbroek	60-42	P	—	10	—	5	—
Susteren; langs de Rode Beek***	60-22	P	—	—	—	—	8
Ubachsberg; Colmonder bos	62-23	B E	26	21	—	—	—
Ulestraten; Vliek Schietecoven	62-11	B E	—	20	—	63	98
Vaals; langs de weg Holset-Vaals***	62-44	B E	—	—	—	—	63
Valkenburg; Schaelsberg	62-22	E	x	x	x	67	115
Tivoli	62-22		x	x	x	x	76
Voerendaal; kasteel Rivieren***	62-23	P	28	26	—	—	—
Wijlrebossen	62-23	B E P	30	30	—	—	—
Wijlre; Brandsbrouwerij	62-23	P	—	—	—	12	63
Wittem; klooster	62-33	Pl P K	9	10	x	12	41
Mechelen (Wittem-Vijlen)	62-33	P El	40	x	x	12	—
Wessem; kerkhof	58-52		—	—	—	—	15

Verklaring:

* kolonie in 1972 verdwenen

** kolonie ontstaan tussen 1977 en 1978

*** bomen gekapt.

x In dit jaar waren wel roeken aanwezig maar hiervan zijn geen aantallen bekend.

Om een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van de geografische verdeling van de kolonies, heb ik gebruik gemaakt van de kilometerblokken-indeling. (die ook door SOVON gebruikt wordt).

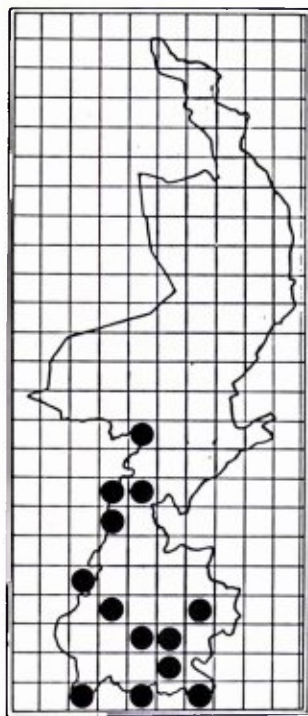
Elk vierkant stelt een blok voor van 5 bij 5 km.

De telling van 1979:

Samen met H. Gilissen heb ik alle kolonies die in 1970 bekend waren, alsmede de kolonies die na dit jaar zijn ontstaan, bezocht.

De tijd dat we begonnen zijn met tellen was de eerste week van april. De laatste tellingen hebben we gedaan de eerste week van mei. Deze teltijd is de meest

geschikte periode i.v.m. het nog niet aanwezig zijn van een volle bladerdracht aan de bomen. Populieren en eiken worden kennelijk als nestboom het meest gebruikt. Van een uitgesproken voorkeur voor een van deze 2 boomsoorten is geen sprake. De hoogte van de nesten varieert tussen de 15 en 25 meter. Een enkele maal wordt er lager gebroed. Zo vonden we nesten op ongeveer 10 meter in platanen, grove den, kastanje en berk. De grootste variatie aan nestbomen in een kolonie vonden we nabij het klooster in Nyswiller: Eiken, beuken, populieren, platanen en een kastanjeboom werden hier als nestboom gebruikt.

1979

De meeste kolonies in Limburg bevinden zich langs water of langs grote wegen. Waarschijnlijk is dit een gevolg van de "rust" die op die plaatsen is; waarmee ik bedoel, dat de kolonies weinig worden gestoord door wandelaars.

Het totaal aantal bewoonde nesten, dat we dit jaar geteld hebben, is 817. Dit is sinds 1970 een stijging van bijna 24%, hetgeen volgens ondergetekende alleen een gevolg is van de wettelijke bescherming. De gemiddelde dichtheid was in 1970 in Nederland 0,28 paar per km², terwijl dat voor Limburg toen 0,3 was.

Deze gemiddelde dichtheid is nu toegenomen tot 0,37.

Om U een indruk te geven: in 1944 was de gemid-

delde dichtheid in Limburg bijna 2 broedparen per km².

Toch hoop ik, gezien deze cijfers, dat de roek zijn slechtste tijd heeft gehad.

Tot slot dank aan de leden van de Vogelwacht Limburg en de leden van de Vogelstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap, die hebben bijgedragen aan het tot stand komen van deze inventarisatie.

Literatuur:

FEIJEN, H.R., 1970. Een analyse van de achteruitgang van de roek in Nederland. N.I.R.

BIL, J., 1977. Status roeken en bonte kraaien gewijzigd. Politie Dierenbescherming nr. 11, blz. 202.

Summary

An inventory of *Corvus frugilegus* in the province Limburg (Netherlands).

Protection of this species was abolished (1955) - resulting in a decline by 80% -, but re-instated in August 1977.

Counting of nests in the years 1967-1970 and in 1977 took place and findings have been displayed in tables and diagrams.

These indicate a slight increase in numbers: from 0.3 pairs per km² in 1970 to 0.37 pairs in 1979.

BOEKBESPREKING:

'De teken (Ixodia) van de Benelux-landen.'

door Dr. J.E.M.H. van Bronswijk, Drs. R.H. Rijntjes en Drs. A.F.M. Garben.

Tekeningen van H. Vos.

Wetenschappelijke Mededelingen K.N.N.V. nr. 131.

In aansluiting op de "Algemene inleiding in de acarologie" (Wetenschappelijke Mededelingen nr. 91) van Van der Hammen, is thans speciaal aandacht besteed aan twee families uit deze groep: de Harde of schildteken en de Zachte of lederteken. Beide groepen zuigen bloed van zoogdieren, vogels en reptielen. In de Bene-